

IV jornades LLEURE I SEXISME

Per tal d'entendre els diferents conceptes als quals ens referirem quan parlem i tractem qüestions sobre sexisme i coeducació, és convenient fer ús inicialment d'allò que s'anomena "cadena simbòlica" i que identifica de forma prou clara els diferents tipus d'exclusions que es produeixen si segueixen certs paràmetres establerts i, per tant, no es transformació social que faci possible una societat més justa i igualitària en aquest àmbit.

<i>cadena simbòlica</i>	NORMA		EXCLUSIÓ
SEXE	mascle ▼	Femella ▼	Intersex ▼
IDENTITAT DE GÈNERE	home ▼	dona ▼	transsexual
ROL DE GÈNERE	home ▼	dona ▼	noia masculina, noi efeminat, etc.
ORIENTACIÓ SEXUAL	t'agraden les dones ▼	t'agraden els homes ▼	lesbiana, gai, bisexual, asexual, etc.
PRÀCTIQUES SEXUALS	codi heterosexual		estimulació anal als homes, parafil·lies, BDSM, etc.

Per tal d'entendre la "cadena simbòlica" cal tenir present que farem ús de la **paraula "norma"**, que apareix en el quadre, com aquell **conjunt d'idees i comportaments que s'han establert**, malauradament, com a **fets normalitzats a la nostra societat**; no pas com aquell conjunt de qüestions reglamentades i legislades per algun estament que té la potestat per a fer-ho acordat i que estableixen, principalment, pautes i sancions de tot tipus. Així doncs, la "norma" a la qual aquí es fa referència té a veure únicament amb la primera definició, **a allò que es considera en certa manera quotidià, no pas a allò que esdevé correcte o idoni (ni molt menys!)**; de fet, el canvi d'aquesta "norma" és l'objectiu pel qual treballen i lluiten moltes persones i entitats d'arreu.

En el **primer esglaó** d'aquesta "**cadena simbòlica**" hi hauria allò que anomenem com a "**sexe**". La "norma" establerta socialment conclou que hi ha dos sexes: mascle i femella; per tant un individu quan neix és mascle o és femella. Està clar, oi? Però... tothom neix 100% mascle o 100% femella? Per poder respondre aquesta pregunta, caldria parlar sobre els **diversos criteris que hi ha per distingir el sexe d'una persona**:

- sexe genètic / genotípic / cromosòmic: els cromosomes sexuals XX, XY...
- sexe cerebral: hipotàlem, lòbul frontal, activitat neuronal, cos callós...
- sexe gonadal: glàndules sexuals i hormones: testicles/espermatozoides/alt nivell de testosterona, o bé ovaris/òvuls/alt nivell d'estrògens.
- sexe genital: òrgans sexuals: interns (pròstata o bé úter/trompes de fal·lopi) i externs (escrot/penis o bé vagina/vulva/clítoris).
- sexe en funció de les característiques sexuals secundàries: desenvolupament dels pits, pèl al cos, característiques de la veu, nou, estructura òssia, musculatura...).

IV jornades LLEURE I SEXISME

Per a la majoria de persones (la “norma”), socialment es considera que aquests criteris de determinació de sexe són “coherents” entre ells i aleshores es classifica les persones sota la categoria “mascle” o “femella”. Però, què passa amb les persones que no segueixen un patró “coherent”, és a dir, amb aquelles que tenen uns criteris més aviat de mascle i altres més aviat de femella? Per exemple: Com categoritzem aquelles persones que neixen amb una protuberància en la zona genital que pot tractar-se d’un penis (micropenis) o bé d’un clítoris molt gran (macroclitoris)? I aquelles altres que neixen amb un testicle i un ovari? I les persones que no tenen les habituals combinacions XX o XY sinó que en presenten altres? I aquelles que no se senten homes o dones i que diuen no saber-ho o diuen que se senten simplement persona? Per categoritzar totes aquestes persones en “mascle” o “femella”, a quins criteris hauríem de donar prioritat? Al genital? Al cromosòmic? Al psicològic? I, per què?

Tot aquest ventall de preguntes desemboquen en el fet que **no és possible categoritzar d’una forma radical que totes les persones són 100% “mascle” o 100% “femella”**.

Per això, és convenient plantejar-se que **una millor resposta a la pregunta sobre quants sexes hi ha seria aquella que no inclou únicament els paràmetres de “mascle” o de “femella”, sinó aquella que afegeix, com a mínim, una nova categoria anomenada “intersex”**. Per “intersex” s’entendria aquella persona que té uns trets sexuals que no es corresponen amb els de les típiques categories de mascle o femella, i que socialment es consideren trets ambigus o mixtes.

Tenint clares aquestes premisses, podríem presentar una definició de “SEXE”.

SEXE: conjunt de característiques biològiques a partir de les quals es divideix els individus d’una espècie en mascles, femelles, intersex...

En el **segon esglaó de la “cadena simbòlica”** hi hauria allò que s’identifica com a **“gènere”**. A diferència del “sexe”, que fa referència a qüestions merament biològiques, **el “gènere” té a veure amb allò establert culturalment i sociològicament**. Així, per exemple, el fet que una dona tingui la menstruació és una qüestió relativa al sexe i el fet que el color rosa s’associï a les nenes és una qüestió relativa a les relacions de gènere, així com la simbologia usada convencionalment per representar els homes i les dones, etc.

Les relacions de gènere són creadores d’expectatives socials derivades del sexe d’una persona, és a dir, què s’espera d’un home i què s’espera d’una dona.

D’aquesta forma, marquen allò que és estàndard/normal/acceptat i qualsevol desviació d’aquesta “norma” es considera anormal i és sancionada socialment, ja sigui amb un insult, amb una mirada despectiva, amb l’aïllament social, amb la discriminació laboral, amb una pallissa, amb un comentari condescendent, amb una broma desagradable o amb la patologització institucionalitzada (considerant la teva identitat de gènere com una malaltia).

Per tant, seguint la cadena simbòlica en el seu segon esglaó, això voldria dir que **després d’haver nascut clarament com a mascle un s’ha de sentir un home** (identitat de gènere), **o bé que després d’haver nascut clarament com a femella una s’ha de sentir una dona**. I amb aquesta “lògica” ja tindríem un nou grup de persones excloses: les persones transexuales.

Per tancar aquest segon esglaó de la cadena simbòlica identificaríem les següents definicions:

IV jornades

LLEURE I SEXISME

GÈNERE: conjunt de característiques i rols culturalment associats als sexes.

IDENTITAT DE GÈNERE: és l'autopercepció d'una persona en relació al seu sexe, com es presenta en societat i com vol que se la tracti. Pot coincidir, o no, amb la identitat que té socialment assignada (home, dona).

El **tercer esglaió de la cadena simbòlica** fa referència al **rol de gènere**. Seguint les pautes que s'indicaven anteriorment, afegiríem ara que: **després d'haver nascut clarament com a mascle un s'ha de sentir un home** (identitat de gènere) **i també ha de comportar-se com a home** (rol de gènere); **o bé que després d'haver nascut clarament com a femella, una s'ha de sentir una dona i s'ha de comportar com una dona**. Com es veu en la columna de la dreta del tot de la cadena simbòlica ("exclusió") aquí s'exclouria, entre d'altres, aquelles persones que es consideren socialment "dones masculines" i "homes efeminats".

Per tant, d'aquest tercer esglaió obtindríem la següent definició:

ROL DE GÈNERE: és el conjunt de comportaments, tasques i actituds assignades a les persones en funció del seu sexe.

És important destacar que dins d'aquesta filera, la del rol de gènere, trobaríem tots aquells moviments socials que lluiten per una veritable igualtat home-dona a tots els nivells, principalment, **el feminisme**.

FEMINISME: reivindicació de la igualtat entre dones i homes, en considerar que actualment les dones estan discriminades.

En relació aquest concepte, cal tenir clar que **"feminisme" no és pas el concepte homònim oposat a "masclisme"**; en tot cas, la referència homònima oposada a "masclisme" caldria trobar-la en el concepte "femellisme" (reivindicació de la superioritat i hegemonia de les dones respecte els homes).

En el **quart esglaió de la cadena simbòlica** trobaríem allò que fa referència a l'**orientació sexual**. Afegint aquest nou esglaió a la "lògica" de la "norma", es diria que: **qui neix mascle, s'ha de sentir home, s'ha de comportar com a home i, tenint en compte ara a més l'orientació sexual, li han d'agradar les dones**; en l'altre únic supòsit lògic que ofereix la cadena simbòlica hi hauria que: **qui neix femella, s'ha de sentir dona, s'ha de comportar com a home i li han d'agradar els homes**. Així doncs, la cadena simbòlica deixa de banda i exclou totes aquelles persones que són lesbianes, gais, bisexuals o asexuals.

Per últim, en el **cinquè esglaió de la cadena simbòlica** hi hauria tot allò que fa referència a les **pràctiques sexuals**. La "norma" conclou que ambdós únics supòsits contemplats ("mascle" i "femella") haurien de comportar-se sota els paràmetres de l'anomenat **"codi heterosexual"**. En aquest darrer aspecte quedarien excloses qüestions com, per exemple: l'estimulació anal als homes, les parafílies, el BDSM, etc.

Per concloure aquesta darrera qüestió, arribaríem a la definició de:

IV jornades LLEURE I SEXISME

SEXUALITAT: L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la **sexualitat** com "un aspecte central de l'ésser humà al llarg de la seva vida i engloba el sexe, la identitat de gènere i els rols, l'orientació sexual, l'erotisme, el plaer, la intimitat i la reproducció. La sexualitat es viu i s'expressa en pensaments, fantasies, desitjos, creences, actituds, valors, conductes, pràctiques, rols i relacions. Tot i que la sexualitat pot incloure totes aquestes dimensions, no totes elles s'experimenten o s'expressen sempre. La sexualitat està influenciada per la interacció de factors biològics, psicològics, socials, econòmics, polítics, ètics, legals, històrics, religiosos i espirituals."

Així doncs, observant novament la cadena simbòlica conclouríem que la columna d'"exclusió" esdevé força àmplia i acaba exclouent un gran nombre de persones de la nostra societat. Moltes **persones, col·lectius i entitats treballen per tal que** aquesta columna d'"exclusió" deixi d'existir i, per tant, **gaudeixin dels mateixos drets, deures i acceptació social que la resta de persones que s'ajusten a allò establert en les columnes de la "norma"**.

Una de les **estratègies existents per tal de trencar aquesta barrera de l'exclusió és la coeducació.**

COEDUCACIÓ: model educatiu que té com a objectiu contribuir a l'eliminació dels estereotips entre sexes i a les derivades desigualtats que es produeixen per motiu de la identitat de gènere i l'orientació sexual de les persones.

Reconeix i té en compte uns valors culturals i pràctiques tradicionalment associades als homes, i unes altres associades tradicionalment a les dones (a diferència de l'educació mixta, que no fa distinció entre les persones per motiu del seu sexe). Per això, aplicar el model coeducatiu no vol dir només que els nois i les noies participin junts en una mateixa activitat, sinó que es replantegin noves formes de relació entre ells i elles, i inclou la possibilitat de tracte diferent a persones que tenen interessos i necessitats diferents per motiu del seu sexe o orientació sexual.

Socialment s'equipara el concepte de coeducació al **d'educació no sexista**.